

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
ENERGY REGULATORY OFFICE
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU

VLERËSIMI PËRFUNDIMTAR

Shqyrtimi i Shtatë i Tarifës së Energjisë Elektrike

SHTE7 (2013-2017)

Operatori i Sistemit të Transmisionit dhe Tregut

22 mars 2013

Përmbajtja

1	Hyrje	3
2	Vlerësimi i përfundimtarë i Shpenzimeve të propozuara kapitale të KOSTT-it	4
2.1	Propozimet e Shpenzimeve kapitale të KOSTT-it.....	4
2.2	Kostot për njësi në KOSTT	5
2.3	Vlerësimi përfundimtar i ZRRE-së për propozimet e shpenzimeve kapitale të KOSTT-it	6
3	Vlerësimi përfundimtar i shpenzimeve operative të propozuara të KOSTT-it	7
3.1	Propozimet e KOSTT-it për shpenzimet operative (Opex).....	7
3.1.1	Nivelet e stafit	7
3.1.2	Shpenzimet e pagave dhe shpenzimet e ndërlidhura	9
3.1.3	Riparimet dhe mirëmbajtja	10
3.1.4	Shpenzimet tjera operative	10
3.1.5	Vlerësimi përfundimtar i ZRRE-së për propozimet e shpenzimeve operative (Opex) të KOSTT-it..	11
4	Parametrat e tjerë rregullativ	11
4.1	Faktori i lejimit të humbjeve dhe faktori i shkëmbimit.....	11
4.2	Faktori i efikasitetit	12
4.3	WACC – Kostoja mesatare e ponderuar e kapitalit.....	12
5	MAR-i përfundimtar 2013-2017	12

1 Hyrje

Në një letër të datës 8 qershor 2012, ZRRE-ja paralajmëroi fillimin e Shqyrtimit të Tarifave të Energjisë Elektrike 7 (SHTE7), i cili, për herë të parë, do të mundësojë përcaktimin e të hyrave maksimale të lejuara të të licencuarëve për periudhë shumë vjeçare. Këto të ardhura maksimale të lejuara do të duhej, me ligj, të ishin të mjaftueshme për të mbuluar kostot e arsyeshme operative dhe kapitale të kryerjes së aktiviteteve të licencuara. Llogaritja e të hyrave maksimale të lejuara nuk merr parasysh përshtatjet të cilat kërkohen sipas Rregullave të Përcaktimit të Çmimeve për dallimet ndërmjet të ardhurave reale dhe të lejueshme në vitet paraprake.

Në harmoni me Rregullat e publikuara të përcaktimit të çmimeve, ZRRE ka vlerësuar me kujdes kostot e parapara të të licencuarëve. KOSTT-it i është kërkuar që t'i prezantojë parashtresën e vet ZRRE-së dhe opinionit publik më 3 shtator. Që nga kjo datë, ZRRE ka punuar për së afërmi me kompaninë për të qartësuar parashtresat fillestare. KOSTT-i që atëherë ka parashtruar të dhëna dhe arsyetime domethënëse shtesë.

ZRRE ka kryer një vlerësim fillestar të kostove të KOSTT-it dhe ka përmbledhur të gjeturat e veta në Vlerësimin e Përkohshëm për shqyrtimin e TSHV-së, të lëshuar më 8 janar 2013. Takimet tjera janë mbajtur me KOSTT-in dhe kompania ka ofruar informata dhe shpjegime të tjera për ta mbështetur këtë pozitë. KOSTT-i ka parashtruar një përgjigje ndaj Vlerësimit të Përkohshëm të 1 shkurtit 2013. Ai ka thënë që mbështet qasjen e përgjithshme të ndërmarrur nga ZRRE por ka kërkuar shqyrtim në disa lëmi si në vijim:

- Humbjet
- Kostot e stafit
- Faktorët e efikasitetit

ZRRE shtjellon përgjigjen e KOSTT-it në lëmit e lartpërmendura në pjesët e mëvonshme të dokumentit. Mirëpo, në mënyrë që ky dokument i Vlerësimit përfundimtar të mund të lexohet në mënyrë të pavarur, ZRRE ka përsëritur qëndrimin e vet në aspektet tjera, siç është capex-i. Në arritjen e konkluzioneve përfundimtare, ZRRE ka marrë parasysh diskutimet dhe qartësimet tjera nga KOSTT-i që nga përgjigja e 1 shkurtit.

Ky dokument është pjesë përbërëse e këtij Vlerësimi përfundimtar të ZRRE-së dhe duhet të lexohet bashkërisht me "Vlerësimin përfundimtar – Pasqyrë" të botuar krahas këtij dokumenti dhe shtojcave të tij. Ai është strukturuar si vijon:

Pjesa 2 – Vlerësimi përfundimtar i Shpenzimeve të propozuara kapitale të KOSTT-it

Pjesa 3 – Vlerësimi përfundimtar i Shpenzimeve të propozuara operative të KOSTT-it

Pjesa 4 – MAR-i përfundimtar 2013-2017

Pjesa 5 – Parametrat e tjerë rregullator

2 Vlerësimi i përfundimtarë i Shpenzimeve të propozuara kapitale të KOSTT-it

2.1 Propozimet e Shpenzimeve kapitale të KOSTT-it

Më 19 tetor 2012, ZRRE lëshoi një dokument konsultimi (“Konsultimi i tetorit”) me të cilën përvijëzoi kuptimin e saj në parashtrësën e KOSTT-it deri më sot dhe kërkoi sqarime dhe arsytetime shtesë. Në veçanti, ZRRE i kërkoi KOSTT-it që të barazojë mospërputhjen e dukshme midis Planit më të fundit të aprovuar të Zhvillimit të Rrjetit (2011) dhe projektet kapitale të përshkruara në parashtrësën e vet të gushtit.

Në përgjigje të Konsultimit të tetorit, KOSTT-i i ka dorëzuar ZRRE-së informata të konsiderueshme shtesë. KOSTT-i ka shpjeguar se Plani aktual i Zhvillimit të Rrjetit ishte përgatitur para Vendimit të Qeverisë për të transferuar një numër të asetëve 110kV dhe materialit të ndërlidhur si dhe stafit operacional nga KEK-u te KOSTT-i. Ky transfer hyri në fuqi më 1 prill 2012. KOSTT-i ka deklaruar se asetet e bartura kërkojnë punë domethënëse riparuese për t’i sjellur në gjendjen të njëjtë si pjesa tjetër e rrjetit të transmisionit, dhe të vihen në funksion sipas standardeve ekzistuese operative për sistem. Parashtrësja e KOSTT-it për TSHV prandaj përfaqëson një ri-përpunim domethënës të planit të mëhershëm të biznesit për të ri-prioritizuar shpenzimet kapitale në periudhën e ardhshme pesë-vjeçare, ri-përpunim ky i cili do të pasqyrohet në Planin e tyre të ardhshëm të zhvillimit. Detajet e projektit janë dhënë në tabelën vijuese.

Tabela a

Projektet e propozuara kapitale të KOSTT-it për transmision	2013	2014	2015	2016	2017	Totali
	€ m	€ m	€ m	€ m	€ m	€ m
Projektet e shpenzimeve kapitale të aprovuara në PZHRR-në e aprovuar						
Interkonektori Kosovë-Shqipëri						
Shpenzimet kapitale të ndërlidhura me ngarkesën	12.2	-	-	-	-	12.2
Shpenzimet kapitale që nuk janë të ndërlidhura me ngarkesën	7.7	2	-	-	-	9.7
Projektet totale kapitale të aprovuara	24.9	11	8.5	8	-	52.4
Projektet e shpenzimeve kapitale që nuk janë përfshirë në NDP						
Inter-konektori Kosovë-Shqipëri						
Shpenzimet kapitale të ndërlidhura me ngarkesën	1.1	14.4	18.7	7.1	12.6	53.9
Shpenzimet kapitale që nuk janë të ndërlidhura me ngarkesën	0.4	0.2	0.2	0.2	0.2	1.1
Totali i Projekteve të shpenzimeve kapitale që nuk janë përfshirë në NDP-në e aprovuar	2.5	15.5	18.9	7.3	12.8	56.9
Totali i Shpenzimeve kapitale	27.5	26.4	27.3	15.2	12.8	109.3

2.2 Kostot për njësi në KOSTT

SKM vë në pah që kostot për njësi të paraqitura nga KOSTT-i janë në përgjithësi më të ulëta se ato që janë parë gjetiu në treg dhe në rast kostot e stabilimenteve për ndërprerje, janë 20-25% më të ulëta se sa që mund të pritej. Mirëpo, KOSTT-i ka dëshmuar te ZRRE-ja, se vlerat e cekura nga kompania në fakt përfaqësojnë koston blerëse e cila mund të gjendet në treg. Prandaj në kostot për programin e propozuar të shpenzimeve kapitale (capex), ZRRE ka përdorur koston e KOSTT-it për njësi dhe pranon se ekziston një rrezik i ulët që këto të jenë nën-vlerësuar.

KOSTT-i ka ofruar zbërthimin e shpenzimit në faza për periudhën 2013-2017. Shpenzimet e projektit i shtohen bazës rregullative të aseteve kur projekti lëshohet në funksion. KOSTT-i ka deklaruar se disa nga projektet do të duhet të kishin elemente të cilat lëshohen në funksion në faza, por aktualisht, nuk mund të ofronin detaje, prandaj të gjitha projektet supozohet se do të vihen në funksion në fund të periudhës rregullative .

2.3 Vlerësimi përfundimtar i ZRRE-së për propozimet e shpenzimeve kapitale të KOSTT-it

Parashtresa e rishqyrtuar e KOSTT-it e ka ndërlidhur çdonjërin nga projektet e larpërmendura me beneficione specifike për sistemin, dhe kanë ofruar material ku shpjegohet procesi i tyre i planifikimit. Më 8 nëntor, KOSTT-i ka prezantuar detaje mbi parashikimet e shpenzimeve kapitale të tyre, në veçanti për periudhën 2013 deri 2017. Këtu janë vënë në pah katër klasa kryesore të shpenzimeve krahas arsytiveve për projektet e planifikuara dhe prioritizimin e tyre për nga beneficionet për sistemin dhe konsumatorëve në kuptim të besueshmërisë, disponueshmërisë dhe sigurisë së rritur. Projektet janë shqyrtuar nga ZRRE dhe konsulentët e vet inxhinierik SKM. Vlerësimi përfundimtar i ZRRE-së këtë pjesë 2 mbetet i pandryshuar nga Vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së i datës 8 janar 2013.

SKM konsideron se procesi i planifikimit i KOSTT-it duhet të rezultojë në një program të arsyeshëm dhe efikas të shpenzimeve kapitale. Është e qartë se KOSTT-i parapëlqen alternativat operative ndaj zgjidhjeve me shpenzime kapitale, dhe në lëmit ku KOSTT-i mendon se mund të përmirësojë rrjetin përmes procedurave operative, ka ofruar edhe detaje në PZHRR dhe ka shtyrë shpenzimet e ndërlidhura kapitale për periudha të mëvonshme. Përkundër kësaj, praktikat e KOSTT-it për menaxhim të asetëve do të mund të përmirësohej, dhe ky aspekt shtjellohet në Pjesën 3 në vijim (shpenzimet operative – Opex).

KOSTT-i ka identifikuar një numër të projekteve kapitale, pjesa më e madhe e të cilëve është për biznesin e operatorit të transmisionit, me një numër të vogël të projekteve për operatorin e sistemit, të ndërlidhura, në rend të parë, me zgjerimin e SCADA-EMS për të kontrolluar asetet 110kV të bartura nga biznesi i OSSH-së së KEK-ut. Biznesi i Operimit të tregut nuk ka kërkesa kapitale për periudhën e ardhshme të kontrollit.

Edhe pse programi i KOSTT-it për shpenzime kapitale është dukshëm më i lartë se në PZHRR-në e aprovuar së fundmi, kjo shkaktohet në rend të parë nga kostot shtesë të ndërlidhura me renovimet e asetëve 110kV të cilat para pak kohe i janë bartur KOSTT-it nga KEK-u, 40% e të cilëve janë rreth 30-40 vjet dhe kanë probleme me tokëzim.

KOSTT-i në parashtresën e rishqyrtuar kërkon rreth €120 milionë për shpenzime kapitale për një periudhë pesë-vjeçare. Në vlerësimin e vet teknik, SKM ka deklaruar se KOSTT ka ndërtuar programin e vet kapital mbi baza të shëndosha inxhinierike, por duke shqyrtuar profilin e vjetërsisë së asetëve, është e qartë që kompania propozon një program të kufizuar për zëvendësim të asetëve.

ZRRE vë në pah se SKM ka disa kufizime rreth asaj se shpenzimet jashtë projektit të dhënë në zërin “infrastruktura tjetër” bazohen mbi një tërësi të kostove buxhetore dhe jo vlerësime të bazuara në pro-faktura, dhe ata kanë rekomanduar që ky zë buxhetor të zvogëlohet për 10%. Kjo ka ndikim të paktë në shpenzimet e rekomanduara kapitale.

Duke marrë parasysh këtë vlerësim, dhe duke marrë parasysh që kostot e KOSTT-it për njësi janë të arsyeshme me përjashtimin e cekur, ZRRE propozon miratimin e programit të propozuar të KOSTT-it në tërësi. Shumat të cilat do të financohen përmes MAR-it janë dhënë në tabelën vijuese.

Tabela b

Nevojat e KOSTT-it për shpenzimet e propozuara kapitale (përfshirë grantet)	2013	2014	2015	2016	2017	Totali
	€ 000's	€ 000's	€ 000's	€ 000's	€ 000's	€ 000's
Shpenzimet kapitale për projekte të operatorit të transmisionit KOSTT	27,594	27,490	26,368	15,313	12,846	109,611
Shpenzimet kapitale jashtë projekteve për operatorin e transmisionit KOSTT	2,316	669	103	138	216	3,442
Operatori i sistemit KOSTT	3,744	3,024	431	-	-	7,199
Totali	33,654	31,183	26,902	15,451	13,062	120,252

Profili i shpenzimeve të propozuara kapitale përmes TSHV-së sugjerojnë që nivelet e shpenzimeve kapitale do të ulen në vitet e mëvonshme, edhe pse në praktikë, shkarjet mund të rezultojnë një profil më të njëtrajtshëm të shpenzimeve nga ai i dhënë më lartë.

Për sa i përket realizimit, ajo pjesë e programit të shpenzimeve kapitale i cili do të realizohet nga KOSTT-i është i renditjes së njëjtë (rreth €100M) si ai të cilin KOSTT-i e ka arritur në gjashtë vitet e fundit. Programi i përgjithshëm përfshin shpenzime domethënëse (rreth €15.5M) për asetet 110kV të cilat do të realizohen nga KEK-u. Shumë prej projekteve të mbetura të financuara nga grantet do të inxhinierohen nga të tjerët. Prandaj, duket e mundshme që KOSTT-i të realizojë programin e vet të synuar të shpenzimeve kapitale.

3 Vlerësimi përfundimtar i shpenzimeve operative të propozuara të KOSTT-it

3.1 Propozimet e KOSTT-it për shpenzimet operative (Opex)

Në parashtrirat e veta, KOSTT-i ka parashtruar kostot e propozuara të zyrës qendrore ndaras, të cilat ZRRE do t'i alokojë në të gjitha bizneset e licencuara në proporcionin: Operatori i transmisionit – 80%; Operatori i sistemit – 17%; Operatori i tregut – 3%.

Disa nga kostot e propozuara nuk mund të kontrollohen, siç janë tatimet. Të tjerët janë të kontrollueshme. ZRRE ka shqyrtuar parashikimet e kostove të kontrollueshme të KOSTT-it me ndihmën e inxhinierëve konsultues. Në rast të shpenzimeve vijuese, ZRRE konstaton se nivelet e shpenzimeve të parapara nga KOSTT-i nuk janë arsyetuar në tërësi.

3.1.1 Nivelet e stafit

ZRRE ka shqyrtuar nivelet e propozuara të stafit të KOSTT-it për selinë dhe për operatorin e transmisionit, të sistemit dhe të tregut. Inxhinierët konsultues të ZRRE-së gjithashtu kanë vlerësuar nivelet e stafit të KOSTT-it në krahasim me bizneset tjera ndërkombëtare të OST/OT-së. Treguesit afarist të stafit tregojnë se KOSTT-i nuk ka staf dukshëm më të lartë se sa që do të pritej. Mirëpo, është e qartë nga të dhënat e ofruara se të gjitha nën-stacionet menaxhohen 24 orë me një rotacion të ndërrimeve. Kjo situatë do të jetë e panevojshme me përfundimin dhe zgjerimin e sistemeve SCADA.

Aktualisht, kompania nuk është në gjendje që të ofrojë informata të qarta lidhur me gjendjen e aseteve të veta dhe as të ndërmerr ndonjë analizë e cila shqyrton nevojën për zëvendësime bazuar në moshën e aseteve, informata që normalisht priten nga një ndërmarrje publike e energjisë elektrike e menaxhuar mirë, e cila pason praktikën e mirë ndërkombëtare. Nga kjo, SKM ka sugjeruar se burimet njerëzore duhet ri-përqendruar në të ardhmen për të rritur vëmendjen në menaxhimin e aseteve dhe jo në menaxhimin e nënstacioneve me regjimin e ndërrimeve. Është e qartë se këto do të jenë tërësi të ndryshme të shkathtësive dhe personeli mund të ketë nevojë për ri-trajnim, ose personel të rekrutuar me aftësi të reja. SKM ka vënë në dukje se 20 punëtorë të operatorit të transmisionit do të dalin në pension gjatë periudhës 2013-2017. Ata kanë sugjeruar se mbajtja e lejimit për këtë personel do t'i lejojë KOSTT-it të rekrutojë personel shtesë, por më të kualifikuar për të kryer këto detyra më të kualifikuara. Për këtë arsye ZRRE nuk e ka zvogëluar lejimin duke marrë parasysh personelin që pritet të pensionohet.

Për stafin e **zyrës qendrore** (ZQ), KOSTT-i parasheh një rritje prej 6 punëtorëve për të menaxhuar programin e kapitalit të rritur për të plotësuar 40 punëtorë të ZQ aktualisht të angazhuar në këto aktivitete, që paraqet një rritje prej 15%. Programi kapital 2008-2012 ishte €83.473m dhe parashikimi për 5 vitet 2013-2017 është €109.61m, rritje kjo prej 31% në programin e kapitalit. ZRRE-ja pajtohet që kjo rritje e personelit është e arsyetuar.

Për **operacionet e transmisionit**, KOSTT ka propozuar një rritje të mëtejshme të stafit prej 14 vetave gjatë periudhës për 2017 duke pranuar faktin e zgjerimit të rrjetit. Edhe pse vendosja e SCADA-EMS në të gjitha nënstacionet e transmetimit do të duhet të lejonte operacionet e në distancë të nënstacioneve 110/35kV, KOSTT-i nuk planifikon aktualisht të reduktojë regjimin e menaxhimit të 24 orëve. Kompania pranon që kjo është e mundur (në të vërtetë ky është një arsyetim i madh për këtë teknologji), por planifikon që gradualisht ta vendosë atë në përdorim në të ardhmen. Kompania thotë se reduktimi i personelit ka implikime sociale dhe financiare përkitazi me ndërprerjen e punës që e bëjnë të vështirë për ta bërë stafin të panevojshëm edhe kur përparimet teknologjike i tashmë i ka bërë ata të tillë. Në përgjigjen e vet të 1 shkurtit ndaj Vlerësimit të përkohshëm të ZRRE-së, KOSTT-i ka përsëritur qëndrimin e vet se reduktimet domethënëse nuk do të jenë të mundshme mbase deri pas vitit 2017.

Në kuadër të këtij propozimi të kompanisë për të rekrutuar sot 14 punëtorë shtesë që mund të mos nevojiten në vitet e ardhshme, është për t'u vënë në pikëpyetje. ZRRE-ja mund të përfshijë vetëm koston e detyrimeve që lidhen me mbajtjen e niveleve të stafit ku ka një detyrë eksplicite në kompani për të mbajtur stafin i cili përndryshe do të jetë tepriçë. Si rezultat, ZRRE-ja mbetet e mendimit se do të ishte e qëlluar të supozojmë se nivelet e stafit të operatorit të transmetimit të mbeten në nivelin e 2012 gjatë periudhës së parashikimit. I mbetet KOSTT-it të merr në konsideratë se si më së miri të shfrytëzojë stafin e tij ekzistues. ZRRE-ja vë në pah se KOSTT-i ka kërkuar një lejim shtesë për rojet e sigurisë, dhe pret që ata të përdoren për të menaxhuar rreziqet e sigurisë në nënstacione me personel të reduktuar.

Për **operatorin e sistemit** KOSTT-i propozon një shtesë prej 6 punëtorëve gjatë periudhës për të operuar rrjetin e zgjeruar të kontrolluar nga SCADA. ZRRE-ja konsideron se këto rritje janë të arsyeshme duke marrë parasysh se kursimet janë bërë në stafin e operatorit të transmisionit.

Për **operatorin e tregut**, KOSTT-i nuk ka propozuar ndonjë rritje në stafin nga nivelet e vitit 2012 për periudhën e ardhshme të kontrollit dhe ZRRE-ja pajtohet se kjo është e arsyeshme.

Nivelet e stafit shqyrtohen nga ZRRE-ja pasi ndikojnë në koston për stafin dhe ZRRE-ja interesohet pikërisht për këtë. Niveli absolut i stafit nuk përcaktohet nga ZRRE dhe është në përgjegjësi të KOSTT-it për të përcaktuar strukturën e duhur përbrenda lejimit për shpenzime operative. Lejimi i ZRRE-së për nivelin e stafit është përmbledhur në tabelën në vijim.

Tabela c

Nivelet e propozuara të stafit nga KOSTT-i krahasuar me nivelet e stafit të lejuara nga ZRRE	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zyra Qendrore KOSTT	77	83	83	83	83	83
lej.ZRRE Zyra Qendrore	77	83	83	83	83	83
Operacionet e Transmisionit KOSTT	239	242	247	253	253	253
Operacionet e Transmisionit lej.ZRRE	239	239	239	239	239	239
Operacionet e Sistemit KOSTT	43	44	47	49	49	49
Operacionet e Sistemit lej.ZRRE	43	44	47	49	49	49
Operacionet e Tregut KOSTT	10	10	10	10	10	10
Operacionet e Tregut lej.ZRRE	10	10	10	10	10	10
Stafi total KOSTT	369	379	387	395	395	395
Stafi total lej. ZRRE	369	376	379	381	381	381

ZRRE mendon se këto nivele të stafit do të mund të redukohen edhe më tej. Në përcaktimin e Faktorit të efikasitetit, KOSTT synon të stimulojë kompaninë për të arritur përmirësime në produktivitet.

3.1.2 Shpenzimet e pagave dhe shpenzimet e ndërlidhura

Formatet raportuese të ZRRE-së iu kanë kërkuar kompanive që t'i bëjnë të gjitha parashikimet në kohë reale, gjegjësisht në çmimet e vitit 2012, pasi që inflacioni do të aplikohet në të ardhmen, dhe atë në të hyrat e lejuara me ndryshimet vjetore. Në përgatitjen e parashikimeve për nivelet e pagave, KOSTT-i ka deklaruar se fluksi i stafit operacional dhe të mirëmbajtjes nga 110kV të transferuar nga KEK me pagesë më të ulët kanë ulur pagat mesatare. Prandaj, në parashikimin e tyre kanë aplikuar një rritje prej 2.5% mbi inflacionin për të kthyer pagën mesatare në nivelet e vitit 2011. ZRRE nuk e pranon këtë arsyetim: fluksi i stafit operacional ka ndryshuar proporcionin e stafit të KOSTT-it me kualifikime më të larta, të zvogëluar nga 53% në vitin 2011 në 40% në 2013 e tutje. Ky ndryshim ka kthyer KOSTT-in nga një organizatë me staf kryesisht profesional në atë me staf kryesisht operacional.

KOSTT-i konfirmoi që rritja prej 2.5% në fakt mund të mos aplikohet por pohon se kompania kishte për synim të rishqyrtojë strukturën e vet organizative në mënyrë që kompaninë ta përfaqëjë me modelet ndërkombëtare për bizneset e OST/OT. ZRRE konsideron se kjo është çështje për menaxhmentin e KOSTT-it por supozon se ndryshimet e tilla mund të bëhen në interes të rritjes së efikasitetit e jo të uljes. Në llogaritjen e pagës së lejuar, ZRRE ka përdorur pagën mesatare të vitit 2012 të aktivitetit përkatës të licencuar për të zhvilluar lejimin bazuar në nivelin e stafit më lartë.

Në parashtresën e tyre të 1 shkurtit, KOSTT sërish pohoi se pagat mesatare të tyre janë ulur nga transferi i stafit nga 110kV nga KEK-u, dhe se duhet të sillehin në nivelet paraprake. Ata kanë ofruar

një argument të ngjashëm edhe për profilizimin e përgjithshëm të shkathtësive, për të cilin ata mendojnë se është përkeqësuar nga stafi me përgatitje më të ulët i bartur nga KEK-u. KOSTT-i më tutje pohon se “kostoja e implementimit” e ndryshimit në numrin dhe profilizimin e stafit, pasi të aplikohen masat e automatizimit, do të kushtojë rreth €2 milionë por nuk ofrojnë asnjë detaj sesi është fituar kjo shifër, dhe as se çfarë beneficione pritet të akumulohen. ZRRE-ja mbetet me qëndrim se nuk ka arsyetim për rritjen reale të pagave gjatë periudhës së kontrollit të ri, dhe se shifrat në Tabelën d mbetet të pandryshuara nga Vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së.

Tabela d

Nivelet e pagave të propozuara të KOSTT-it *	2012 € 000's	2013 € 000's	2014 € 000's	2015 € 000's	2016 € 000's	2017 € 000's
*(përfshirë kontributet penzionale dhe pagat e punëtorëve me kontratë mbi vepër)						
Parashikimet e pagave nga KOSTT-i	3,800	4,021	4,213	4,403	4,506	4,615
Pagat e lejuara nga ZRRE	3,800	3,901	3,941	3,968	3,968	3,968
Diferenca (euro 000's)	0	-120	-272	-435	-538	-647
% Diferenca	-	-3%	-7%	-11%	-14%	-16%

3.1.3 Riparimet dhe mirëmbajtja

KOSTT-i ka ofruar një plan të detajshëm të mirëmbajtjes dhe buxhetit dhe ai është shqyrtuar me kujdes nga ZRRE dhe konsulentët e saj. Lëmia kryesore e rritjes është remonti i aseteve 110kV të cilat janë bartur nga KEK-u. KEK-u gjithashtu ka bartur pjesët rezerve të sistemit krahas aseteve dhe KOSTT-i ka konfirmuar që kostoja e këtyre pjesëve rezerve nuk është përfshirë në parashitjet për mirëmbajtje. ZRRE pret që ndikimi i kombinuar i programit të mirëmbajtjes dhe programi i shpenzimeve të planifikuara kapitale të jenë të mjaftueshme për t'i lejuar KOSTT-it të menaxhojë asetet e vjetëruara dhe të arrij një masë të ripërtëritjes së jetëgjatësisë së aseteve përtej supozimeve ekzistuese të KOSTT-it mbi jetëgjatësinë e aseteve.

3.1.4 Shpenzimet tjera operative

Vlerësimet e përkohshme të ZRRE-së kanë konkluduar se edhe pse disa kosto të parashtruara nga KOSTT-i si “Shpenzimet tjera operative” ishin arsyetuar, të tjerët ishin të paarsyetuara dhe janë përjashtuar nga vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së mbi kostot operative të KOSTT-it. Këtu ishin përfshirë elementet vijuese të kostos operative:

Elementi i kostos	Vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së
Shpenzimet e udhëtimit zyrtar	Nuk ka rritje nga niveli i vitit 2012
RRegullimi sekondar	Lejohet me kusht të ofrimit të dëshmimeve kontraktuale

Provizionet per llogarit e arketushme	Nuk lejohen
---------------------------------------	-------------

Në përgjigjen e saj të 1 shkurtit, KOSTT-i nuk e ka kontestuar qëndrimin e ZRRE-së për këto zëra, por ka thënë që kostoja e sigurimit dhe e rregullimit sekondar duhet të përjashtohen nga llogaritjet e Faktorit të efikasitetit. ZRRE nuk e konsideron këtë të arsyeshme apo të qëlluar, dhe konkluzioni i saj përfundimtar lidhur me këto elemente mbetet i pandryshuar nga Propozimet e saj të përkohshme.

3.1.5 Vlerësimi përfundimtar i propozimeve për shpenzime operative (Opex) të KOSTT-it

Vlerësimi përfundimtar i ZRRE-së lidhur me shpenzimet operative të KOSTT-it (duke përjashtuar humbjet dhe zhvlerësimin) përmbledhet në tabelën në vijim. ZRRE paraqet një ulje në krahasim me propozimin e KOSTT-it prej rreth €23 milionë gjatë periudhës kontrolluese prej pesë viteve, ulje kjo prej rreth 37%. Kjo mbetet e pandryshuar nga Vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së.

Tabela e

Vlerësimi i përkohshëm i ZRRE-së i opex-it të KOSTT-it	2013 € 000's	2014 € 000's	2015 € 000's	2016 € 000's	2017 € 000's	Total € 000's
Opex-i propozuar nga KOSTT-i	13,627	11,518	11,685	12,283	12,485	61,599
Opex-i i propozuar nga ZRRE	7,222	7,039	6,854	6,642	6,453	34,211
Dallimi (€ 000's)	-6,404	-4,478	-4,831	-5,641	-6,032	-27,388
Dallimi %	-47.00%	-38.88%	-41.35%	-45.93%	-48.31%	-44.46%

Zëret të cilat kanë kontribuar më së shumti në propozimin e ZRRE-së është largimi i shpenzimeve për shërbimet ndihmëse, provizionet për llogarit e arkëetushme si dhe provizionet për asetet fikse.

4 Parametrat e tjerë rregullativ

4.1 Lejimi për humbje dhe faktori i shkëmbimit

Në vlerësimin e vet të përkohshëm, ZRRE ka deklaruar se pret që investimet shtesë në rrjet t'i kontribuojnë uljes së mëtejshme të humbjeve, mirëpo, pret që uljet marginale të humbjeve të zvogëlohen gradualisht dhe propozohen të vendosen në nivelin e lejuar të humbjeve për KOSTT-in në 1.8% me një faktor të ndarjes së humbjes prej 50%.

Në parashtresën e tyre të 1 shkurtit, në përgjigje të raportit konsultative të Vlerësimit Përfundimtar, KOSTT-i ka propozuar që ky lejim, i cili është barazi me një ulje prej 109.9 GWh nuk është i arritshëm. Ata e mbështetën këtë argument duke iu referuar aseteve të transferuara të 110 kV si dhe rritjes së kërkesës, dhe vuri në pah që këto efekte mund të tejkalojnë efektin e dobishëm në humbje të cilin do ta kenë investimet kapitale të planifikuara.

4.2 Faktori i efikasitetit

Me Rregullin për përcaktimin e çmimit, ZRRE obligohet që të përcaktojë një faktor efikasiteti i cili do të vlejë për kostot operative dhe të mirëmbajtjes të KOSTT-it. Për tërë periudhën e TSHV-së, do të përcaktohet një faktor i vetëm dhe atë në nivel i cili pritet të pasqyrojë fitimet të cilat mund të priten gjatë kësaj periudhe nga një i licencuar efikas. Në përcaktimin e nivelit të efikasitetit, ZRRE ka marrë parasysh kostot dhe cilësinë e shërbimeve të ofruara nga KOSTT-i, krahas niveleve të produktivitetit në kompanitë e krahasueshme ndërkombëtare. Gjithashtu, ka marrë parasysh nivelet e faktorit të efikasitetit të cilët janë aplikuar me sukses në regjimet rregullative gjetiu nëpër botë.

Në përgjigjen e saj të 1 shkurtit 2013, KOSTT-i tha se vlera prej 4% ishte e tepërt dhe se një Faktor efikasiteti prej 1% do të ishte më i qëlluar. Ata më tutje pohuan se nga faktori 4% është shumë i lartë, dhe se do të ishte jo e duhur që të imponohej Faktori i efikasitetit në vitin e parë të periudhës së TSHV-së.

ZRRE konstaton si në Vlerësimin e vet të Përkohshëm se ka hapësirë për fitime domethënëse në efikasitet në veprimtarinë e KOSTT-it, posaçërisht pasi kjo do të jetë herë e parë që është aplikuar një faktor efikasiteti në kompani ndërsa përvoja tregon që kompanitë janë në gjendje të demonstrojnë përfitime në efikasitet në këtë fazë të hershme të rregullimit. ZRRE konsideroi se vlera prej 4% në vit do të ishte një faktor i qëlluar në periudhën e TSHV-së, që përfaqëson një stimulim sfidues për KOSTT-in që të ul koston e vet dhe të përfitojë në rast të performancës më të mirë nga ajo e pritur.

4.3 Mesatarja e Ponderuar e Kostos së Kapitalit - WACC

ZRRE në shqyrtimin e kaluar ka përcaktuar mesataren të ponderuar të Kostos kapitalit (WACC) për KOSTT-in bazuar në vlerësimet paraprake të Kthimit të kërkuar për ekuitet, koston reale të financimit të borxhit dhe nivelin aktual të gearing (të cilat iu nënshtrohen kufizimeve në gearing të parapara në konsultimin e ZRRE-së për SHTE6 për MPKK).

ZRRE fillimisht ka supozuar një kthim komercial për ekuitetin për të gjitha kompanitë e rregulluara në këtë sektor. ZRRE më tutje ka kërkuar udhëzime nga qeveria lidhur me nivelin e kthimit për ekuitete të cilat qeveria mund t'i kërkojë nga kompanitë publike. Qeveria ka bërë me dije se ata do të marrin parasysh një kthim më të vogël nga operatorët në pronësi publike krahasuar me kthimin i cili mund të pritet nga pronari privat. Prandaj, vendimi përfundimtar i ZRRE-së është se niveli prej 5.5% i kthimit në ekuitete pas tatimeve do të ishte i qëlluar për kompanitë publike. Prandaj, ZRRE e ka përdorur këtë kthim për ekuitet për vlerësim të MPKK së KOSTT-it.

WACC rezultues për KOSTT është përcaktuar në 5.07% (real, para-tatimit).

5 MAR-i përfundimtar 2013-2017

Pas vlerësimit të propozimeve të KOSTT-it për kostot kapitale dhe operative, vlerësimi përfundimtarë i shpjeguar më lartë, si dhe parametrat e propozuara rregullative, ZRRE ka llogaritur MAR-in për veprimtarinë e licencuara të KOSTT-it në përputhje me Rregullin për përcaktimin e çmimeve të OST/OT. Këto janë dhënë në tabelën e mëposhtme.

Tabela g

Vlerësimi i përfundimtarë i MAR për bizneset e licencuara të KOSTT-it	2013	2014	2015	2016	2017	Total
	€ m	€ m	€ m	€ m	€ m	€ m
Gjithsej	17.5	18.2	19.2	20.3	21.5	96.7